

КУН МАВЗУЛАРИ

Европадан депортация қилинадиган мигрантлар Ўзбекистонга юбориладими?

Октябр 09, 2026

Европадан чиқариб юбориладиган мигрантлар Ўзбекистонга жўнатилиши мумкинлиги бир неча бор тилга олинди. [POLITICO 29 сентябрь куни](#) Европа Иттифоқининг икки дипломатига таяниб, мигрантларни Ўзбекистон ва Угандага юбориш имконияти муҳокама қилинаётганини хабар қилди. Руанда эса бу ташаббусда биринчи ҳамкор давлат бўлиши кутилмоқда. Тошкент мигрантларни қабул қилиш марказлари бўйича музокара олиб бораётганини рад этмоқда. Озодликнинг Брюсселдаги манбалари ҳам Европа комиссиясининг Ўзбекистон иштирокини назарда тутувчи расмий ташаббусидан хабарлари йўқлигини айтмоқда.

Европадаги беш давлат ҳукуматлари бошпана сўрови рад этилган шахсларни қабул қилишга тайёр мамлакатларни топишга уринмоқда.

Ўзбекистоннинг лойиҳада иштирок этишга розилиги очиқ тасдиқланган эмас.

Мигрантларни қабул қилиш жойи ҳам, бундай марказларни жойлаштириш учун таклиф қилинган молиявий маблағ ҳам эълон қилинмаган.

Грециянинг миграция вазири Танос Плеврис нашрга Греция, Дания, Австрия, Германия ва Нидерландия тажриба лойиҳасини 2027 йилнинг биринчи ярмида ишга туширишни, иккинчи ярмида эса уни тўлиқ йўлга қўйишни мақсад қилганини айтди.

"Агар бошпана сўровингиз рад этилган бўлса, сиз ё ўз мамлакатингизга, ёки ЕИдан ташқаридаги учинчи давлатга қайтасиз", деди Плеврис.

Греция вазири келтирилган иқтибосларда Ўзбекистонни тилга олмаган. Мамлакатнинг эҳтимолий иштироки ҳақидаги маълумот исми очиқланмаган дипломатларга таяниб берилган.

2 октябрь куни Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги [Kursiv Uzbekistan нашрига](#) бошпана сўрови рад этилган мигрантлар учун марказлар ташкил этиш юзасидан ЕИ билан музокара олиб бормаётганини билдирди. Ўзбекистон эҳтимолий ҳамкор сифатида тилга олинган аввалги хабарлардан кейин вазирлик [3 июнь](#) ва [25 июнь](#) кунлари ҳам шундай раддия берган эди.

Брюсселдаги дипломатик манба Озодликка: "ЕИга аъзо давлатларга Европа комиссиясининг бундай ташаббуси ҳақида маълумот берилмаган", деди.

Бу баёнот ЕИнинг ижроия органи — Европа комиссиясига тааллуқли бўлиб, айрим давлатлар ҳукуматлари ўртасидаги муҳокамаларни истисно қилмайди.

Озодлик суҳбатлашган яна бир ЕИ манбаси Ўзбекистоннинг иштирокига ишора қилувчи расмий маълумот йўқлигини айтди.

"Биз бу ҳақда ҳеч қандай расмий маълумот эшитмадик. Аксинча, Ўзбекистон ҳеч қаердан мигрантларни қабул қилишни истамайди. Лекин бу етарлича ҳақ тўланса ҳам рози бўлмайди, дегани эмас", деди манба.

"Бироқ ҳозирча бизда Ўзбекистон учун етарлича жозибадор таклиф бериш истагини кўрмаяпман "

Европа давлатларининг қизиқиши ва Ўзбекистоннинг раддиялари бир-бирига зид эканини англатмайди. Ҳукуматлар бирор мамлакатнинг розилигини олмасдан ҳам уни эҳтимолий манзил сифатида муҳокама қилиши мумкин. Ўзбекистоннинг эълон қилинган жавоблари айнан марказлар бўйича ЕИ билан музокараларга тааллуқли. Беш давлат ташаббуси эса икки томонлама келишувлар ва мигрантларни жойлаштиришнинг турли шакллари назарда тутиши мумкин.

| Нега Европа ҳукуматлари бошқа манзил излаяпти?

Европа ҳукуматлари мигрантларни ўз ватанига қайтариш қийин бўлса, уларни бошқа давлатларга юбориш йўллари изламоқда. Мигрантнинг ҳужжатлари бўлмаса ёки ватани уни қабул қилишдан бош тортса, уни қайтариш қийинлашади. Ватанида таъқиб ёки қийноқ хавфи бўлса ҳам, уни депортация қилиш тўхтатилиши мумкин.

Европа Иттифоқи Кенгаши 1 октябрь куни ЕИни тарк этиши буюрилган одамларнинг қарийб учдан икки қисми амалда кетмаётганини билдирди. Ўша куни Кенгаш ЕИ ташқарисида қайтариш марказлари бўйича келишувлар тузишга имкон берувчи янги қоидаларни якуний тасдиқлади.

Бундай марказлар якуний манзил ёки кейинчалик бошқа мамлакатга қайтариш учун оралиқ жой вазифасини бажариши мумкин.

Плеврис бу режа асосида бошқа давлатларга юбориладиган мигрантлар сони кўп бўлмаслиги мумкинлигини тан олди. Унинг айтишича, бундай чора мигрантларни ўз ватанига ихтиёрий қайтишга ундаши мумкин.

Италия депортацияни кутаётган мигрантларни сақлаш учун Албаниядаги марказдан фойдаланмоқда.

ANSA агентлиги февраль ойида икки рейс билан у ерга қарийб 80 киши олиб борилганини хабар қилди. Одамларни ўз ватани ўрнига учинчи давлатга мажбуран юборишнинг қонунийлиги ва у ерда уларнинг ҳуқуқлари ҳимоя қилиниши судларда баҳсларга сабаб бўлган

| Қанча пул таклиф қилиниши очиқланмаган

Плеврис лойиҳани беш иштирокчи давлат ҳукумати молиялаштириши кераклигини айтди. Шу билан бирга, у кейинчалик Европа комиссияси ҳам фаол иштирок этишини исташини билдирди. Вазир интервьюда бюджет миқдорини келтирмади.

Озодликнинг ЕИдаги манбаси билдирган фикрлар ҳам Тошкент учун етарлича жозибали молиявий таклиф берилишига шубҳа туғдиради.

Британиянинг бекор қилинган Руанда дастури бундай келишувлар қанчалик қимматга тушиши мумкинлигини кўрсатади. Бироқ у бошпана сўровларини кўриб чиқишни назарда тутган бошқа дастур эди. Британия эса ЕИ аъзоси эмас.

[Британия Ички ишлар вазирлиги маълумотига кўра](#), ҳамкорлик тугатилгунига қадар Руандага бевосита 290 миллион фунт стерлинг тўланган. Режалаштирилган молиялаштиришда бошқа белгиланган тўловлардан ташқари, ҳар бир юборилган шахс учун ривожланиш жамғармасига 20 минг фунт ва унинг ишини кўриб чиқиш ҳамда беш йил давомида қўллаб-қувватлаш учун 150 874 фунтгача маблағ ажратиш кўзда тутилган.

Дастур доирасида бирорта ҳам бошпана сўровчи Руандага юборилмаган. Тўрт киши алоҳида ихтиёрий келишув асосида борган.

| Ҳимоядаги бўшлиқлар

Ўзбекистоннинг хорижлик депортация қилинувчиларни қабул қилиши уларнинг ҳимояси билан боғлиқ жиддий саволларни келтириб чиқаради. [БМТ Қочқинлар ишлари бўйича олий комиссарлиги — БМТнинг қочқинлар агентлиги маълумотига кўра](#), мамлакат 1951 йилги Қочқинлар мақоми тўғрисидаги конвенция ва унинг 1967 йилги протоколига қўшилмаган. Ўзбекистонда миллий бошпана тизими ҳам йўқ.

БМТнинг қочқинлар агентлигига кўра, ҳимоя излаб келган одамлар мамлакатда бошпана сўрай олмайди ёки қочқин мақомини ололмайди. Улар қонуний ишлаш, даволаниш ва таълим олишда ҳам қийналиши мумкин.

Ватанига қайтарилган ўзбекистонликлар борасида Amnesty International ва Human Rights Watch қийноқ ва таъқиб хавфи билан боғлиқ ҳолатларни ҳужжатлаштирган. [Human Rights Watchнинг 2026 йилги мамлакат ҳисоботида](#) Ўзбекистонда қийноқ ва шафқатсиз муомала ҳақидаги шикоятлар давом этаётгани қайд қилинган.

Хорижликлар учун қўшимча хавф — кейинчалик хавфсиз бўлмаган давлатга чиқариб юборилишдир. Бу "занжирли қайтариш", яъни *chain refoulement* деб аталади. Ҳар қандай келишув Ўзбекистонга юборилган одамларнинг кейинчалик таъқиб ёки қийноқ хавфи бўлган мамлакатларга қайтарилишининг олдини олувчи самарали кафолатларни назарда тутиши керак.

Бундай хавфлар қаторига Хитойга қайтариладиган уйғурлар, Туркменистонга қайтариладиган ҳукумат танқидчилари ва Толибон назоратидаги Афғонистонга юбориладиган ҳимояга муҳтож афғонлар дуч келиши мумкин бўлган таҳдидлар киради.

ЕИнинг янги қоидаларига кўра, бундай келишувлар фақат инсон ҳуқуқларига риоя қиладиган давлатлар билан тузилиши мумкин. Одамларни таъқиб ёки қийноқ хавфи бор жойга юбориш мумкин эмас.

Ўзбекистонга келганда, юборилган одамларнинг ҳуқуқий мақоми, адвокатлар ёрдамидан фойдаланиши ва мустақил мониторинг масалалари очиқ қолмоқда.